
МЕДИЧНА ОСВІТА

© Ємельянова О. І.

УДК 371. 385-057. 875

Ємельянова О. І.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФАРМАКОГНОЗІЇ

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

(м. Київ)

niirabota@bigmir.net

Сучасне українське суспільство відчуває гостру потребу у фармацевтичних кадрах, які здатні швидко та аргументовано мислити, швидко приймати нестандартні рішення, діяти самостійно та результативно. В досягненні цієї мети важливу роль відіграє організація самостійної роботи студентів, як складова навчального процесу при вивченні будь-якої фармацевтичної дисципліни, включаючи фармакогнозію.

Згідно з чинними нормативно-правовими документами, викладання фармакогнозії у студентів очної форми навчання на кафедрі фармакогнозії та ботаніки Національного медичного університету імені О. О. Богомольця здійснюється за кредитно-модульною системою навчання. Відповідно до принципів організації навчального процесу за кредитно-модульною системою, самостійна робота студента є основним засобом засвоєння матеріалу без участі викладача, у час, вільний від обов'язкових занять. Основна мета самостійної роботи – оптимізувати навчальний процес, привести у гармонійне співвідношення навчання і контроль якості знань, створити умови для самостійного оволодіння студентами професійними знаннями та набуття ними практичних навичок. Крім того, цей вид діяльності спонукає студентів до участі у науково-дослідницькій роботі [1,4,5].

Згідно з робочим навчальним планом, на вивчення фармакогнозії студентами 3-го курсу фармацевтичного факультету виділяються 324 години, а 70 годин відводиться на самостійну роботу студентів. Структурно ми виокремлюємо такі види самостійної роботи: самостійна робота студентів на аудиторних заняттях з фармакогнозії; позааудиторна самостійна робота; самостійна робота під контролем викладача – індивідуальні заняття студента з викладачем; обов'язкова самостійна робота студентів за темами, перелік яких щорічно переглядається і затверджується. Позааудиторна самостійна робота включає: виконання домашніх завдань, підготовку до лекцій, практичних занять та різні види завдань, що

виконуються під час навчальної, виробничої, переддипломної практики; підготовку і захист курсових та дипломних робіт; виконання контрольних робіт (для заочної форми навчання). До окремої категорії самостійної роботи ми відносимо участь студентів у науковому гуртку з фармакогнозії (підготовка наукових тез, статей, доповідей, рецензування робіт інших студентів, участь у наукових конференціях, олімпіадах, вікторинах), а також виготовлення наочних матеріалів, підготовка технічних засобів навчання.

Самостійна робота студента на аудиторних заняттях включає: розв'язування типових задач з відповідної теми з дисципліни, заповнення схем, таблиць, виконання тренувальних завдань, ситуаційних задач, що вимагають осмислення, запам'ятовування і простого відтворення раніше отриманих знань з предмету. Ця робота в значній мірі залежить від рівня підготовки студента в позааудиторний час. Саме тому, таку самостійну роботу слід розуміти як виконання конкретних завдань, поставлених викладачем, а процедура їх виконання, критерії оцінювання є предметом детального розгляду учасниками навчального процесу [2,6].

Серед інформаційних джерел важливу роль відіграють електронні бази, що містять рекомендовану літературу за темами, лекційний матеріал та методичні рекомендації для студентів, що суттєво підвищує якість самостійної роботи.

Для оволодіння навчальним матеріалом з фармакогнозії ми пропонуємо студентам різні варіанти самостійної роботи з книгою: складання планів, конспектів, тез. На жаль, сучасні студенти зазвичай використовують як конспект, ксерокопії сторінок першоджерел та електронні книги. Такий підхід не сприяє глибокому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку критичного мислення, формуванню власної точки зору.

Важливим та ефективним індивідуальним видом роботи у контексті опрацювання різноманітних джерел за визначеною темою в певному напрямку

підготовки є реферат. Реферування спеціальної літератури є традиційним для вищої школи видом діяльності, однак останнім часом доцільність цього виду ставиться під сумнів через формальне його виконання, особливо в умовах зростання популярності інтернетресурсів для студентів. Для того, щоб забезпечити самостійність у процесі реферування фахової фармакогностичної літератури, студентам пропонуються теми, що передбачають інтенсивну роботу з різноманітними науковими, довідковими та інформаційними джерелами. Реферат має засвідчити ерудицію студента, його вміння самостійно аналізувати, класифікувати та узагальнювати. Реферат може містити аналіз і критику відповідних теорій та тез [3,6].

Ще одним можливим напрямом для підвищення ефективності засвоєння матеріалу є випереджуючі завдання, що спрямовані на попереднє самостійне вивчення студентами навчального матеріалу в повному або частковому обсязі. Попереднє вивчення студентами матеріалу можна використовувати як на лекціях, так і на семінарах.

Одним із обов'язкових видів самостійної роботи студентів з фармакогнозії, є підготовка курсової роботи. Навчальний план фармацевтичних вищих навчальних закладів та факультетів передбачає виконання курсової роботи з фармакогнозії студентами III курсу у 6 семестрі. Метою курсової роботи є закріплення та поглиблення знань, які студенти одержали на лекціях, практичних заняттях та під час самостійної роботи. Курсова робота є продовженням вивчення класичного курсу фармакогнозії і її виконання надає студентам навички пошуку, аналізу та систематизації наукової інформації. Кінцевою метою курсової роботи є демонстрування навичок самостійної роботи з джерелами навчальної, наукової та додаткової літератури, навичок пошуку відео, друкованих та електронних джерел, роботи з ресурсами Інтернет [6]. Згідно робочої навчальної програми, при виконанні курсової роботи студент повинен визначити основні напрямки сучасних наукових досліджень з обраної теми; знайти та зареферувати обрані літературні джерела, зробити картотеку; провести аналіз фундаментальної наукової літератури з обраної теми; провести аналіз періодичної наукової літератури за встановлений термін; виконати практичну частину (створити навчальний фільм, зробити фіксовані мікропрепарати та їхні фотографії, оформити планшети зі зразками сировини, фітопрепаратів, демонстраційні матеріали), яка ілюструє результати теоретичних напрацювань з курсової роботи; оформити курсову роботу згідно методичних вимог. Тему роботи студент обирає або у відповідності з рекомендаціями викладача або самостійно. Темі курсових робіт розробляються викладачами, затверджуються на засіданні кафедри і доводяться до відома студентів наприкінці V семестру. При цьому

враховується перспектива подальшого використання курсової роботи для написання підсумкових кваліфікаційних робіт, а також при виконанні дипломної роботи. В цьому випадку тему необхідно узгодити з науковим керівником і внести до списку робіт, які виконуються за тематикою студентського наукового товариства. Такі студенти паралельно з пошуком і аналізом літературних джерел виконують експериментальну частину курсової роботи, яка подається в окремому розділі з аналізом одержаних результатів дослідження. Студентам пропонуються актуальні в науковому та практичному значенні теми: вивчення лікарських рослин та лікарської рослинної сировини як джерела біологічно активних речовин; методи аналізу біологічно активних речовин з сировини рослинного і тваринного походження, субстанцій та фітопрепаратів; закономірності розповсюдження фармакологічно активних природних сполук, їх біосинтез, динаміка накопичення в процесі онтогенезу рослин залежно від впливу екологічних факторів та прийомів культивування; оптимальні умови заготівлі лікарської рослинної сировини, раціональні прийоми збирання, сушіння, зберігання, сучасного фармакогностичного аналізу сировини, застосування в світовій медичній практиці та фармацевтичному виробництві; законодавчі документи з екологічного законодавства, ресурсознавства, введення в культуру нових видів лікарських рослин; сировина тваринного походження як джерело медичних препаратів та інші.

Після закінчення виконання курсової роботи та її оформлення згідно з вимогами, відбувається її публічний захист студентом-виконавцем. Захист курсової роботи – це особлива форма перевірки самостійності виконання роботи, одержаних знань та вмінь, пошуку необхідних літературних джерел, їх аналізу і узагальнення. Процес захисту курсової роботи дає можливість її автору обґрунтувати мету, завдання і шляхи вирішення проблеми, глибоко осмислити виконану роботу, зробити аргументовані висновки. Студент, захищаючи основні положення та висновки виконаної роботи шляхом усної публічної доповіді має можливість продемонструвати аудиторії своє уміння триматися, вести дискусію.

Таким чином, самостійна робота студентів під час вивчення фармакогнозії є широкоплановою і багатовекторною і вимагає спільних зусиль як з боку викладача, так і студентів.

Висновки. У навчальному процесі при вивченні фармакогнозії в умовах кредитно-модульної системи самостійна робота студентів займає провідне місце, як важлива структурна ланка, від організації і рівня якої залежить ефективність навчального процесу в цілому. Умови кредитно-модульної системи визначають активну і відповідальну участь викладача у підготовці методичного матеріалу та організації самостійної роботи студентів з предмету.

Література

1. Алексюк А. М. Експериментальне впровадження технології модульної організації навчання у вищій школі (на прикладі гуманітарних предметів) / А. М. Алексюк // Проблеми вищої школи. – К. : Інститут системних досліджень освіти, 2000. – № 79. – С. 3–6.
2. Бідюк Н. М. Непреривна освіта у Європейському контексті / Н. М. Бідюк // Збірник VII Міжнародної конф. «Наука і освіта 2004». – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 5–6.
3. Бондарчук Ю. Удосконалення форм і методів навчання відповідно до вимог Болонського процесу / Ю. Бондарчук, Г. Чуйко, Н. Чуйко // Вища школа. – 2005. – № 2. – С. 35–41.
4. Дзяк Г. В. Організація учбового процесу в умовах переходу на кредитно-модульну систему навчання / Г. В. Дзяк, Я. С. Березницький, Г. Г. Кабак, І. В. Люлько // Мед. перспективи. – 2005. – Т. X, № 1. – С. 7–16.
5. Машовець М. А. Самостійна робота студентів як засіб професійного самовдосконалення / М. А. Машовець // Зб. наук. праць. – Рівне, 2002. – Вип. 19. – С. 89–92.
6. Одинцова В. М. Особливості організації самостійної роботи студентів за кредитно-модульною системою при вивченні фармакогнозії / В. М. Одинцова, О. М. Денисенко // Вопросы медицинского образования. – 2012. – № 2 (71). – С. 128–129.

УДК 371. 385-057. 875

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФАРМАКОГНОЗІЇ

Ємельянова О. І.

Резюме. В статті наведено принципи та особливості організації самостійної роботи студентів фармацевтичного факультету на кафедрі фармакогнозії та ботаніки в умовах кредитно-модульної системи очної та заочної форми навчання. Проведено аналіз системних підходів, можливих напрямків та методів самонавчання студентів у сучасній системі для підвищення ефективності засвоєння основного матеріалу з предмету. Проаналізовано різні види самостійної роботи, що використовуються на практичних заняттях з фармакогнозії та в позааудиторний час з врахуванням недоліків та переваг кожного з них.

Ключові слова: кредитно-модульна система, фармакогнозія, самостійна робота студента.

УДК 371. 385-057. 875

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ФАРМАКОГНОЗИИ

Ємельянова О. І.

Резюме. В статье описаны принципы и особенности организации самостоятельной работы студентов фармацевтического факультета на кафедре фармакогнозии и ботаники в условиях кредитно-модульной системы. Проведен анализ системных подходов, возможных направлений и методов самообучения студентов в современной системе с целью повышения эффективности усвоения основного материала по предмету. Проанализированы различные виды самостоятельной работы, используемые на практических занятиях по фармакогнозии и во внеаудиторное время с учетом недостатков и преимуществ каждого из них.

Ключевые слова: кафедра фармакогнозии и ботаники, кредитно-модульная система, принципы организации самостоятельной работы.

UDC 371. 385-057. 875

Organization of Individual Work of Students during the Study of Pharmacognosy

Yemelianova O. I.

Abstract. The article describes the principles and characteristics of independent work of students of the pharmaceutical faculty at the Department of Pharmacognosy and Botany in a credit-module system. The systems approaches, directions and learning methods for independent work of students in the modern system were analyzed to improve effectiveness of absorption of the basic material on the subject.

The paper analyzes different types of independent work used in the classroom of Pharmacognosy. Among them is extracurricular self-study; tutoring a student with a teacher (independent work under the supervision of a teacher); compulsory independent work of students on approved program themes listed annually reviewed and refined. Extracurricular self-study includes homework, preparation for lectures, workshops and various types of tasks, which are, performed during the trial, educational, industrial, predegree practices; preparation and defense of course thesis and diploma project. It is noted that for distance learning control tests are recommended. Participation of students in the scientific society of Pharmacognosy (preparation of scientific abstracts, articles, reports, reviewing the works of other students, participation in scientific conferences, competitions, quizzes), and production of visual materials, preparation of teaching aids are identified as a separate category of independent work.

Independent work of students in classroom sessions includes solution of typical tasks, filling charts, tables, fulfillment of training tasks, situational problem tasks that require thinking, remembering and simple reproduction of previously acquired knowledge on the subject. This work is dependent on the level of a student's extracurricular time. Therefore, this independent work should be understood as specific tasks, which are assigned, by teacher and

the procedure for implementation, evaluation criteria is the subject of a detail review for participants of the training process.

This article is accentuated particular attention to the impact of Internet sources in preparation of students for practical lessons. Among the informational sources electronic databases which contain the recommended literature, lectures and guidance to students, play important role for improving the quality of self-learning. However, sometimes it provokes students to the technical use of the materials without the necessary analysis and search.

One of the types of mandatory independent work of Pharmacognosy is to prepare course thesis. Its aim is to deepening the knowledge that students have received lectures and practical classes. The ultimate aim of the course thesis is the demonstration of skills of independent work with sources of educational, scientific and additional literature, video, print and electronic sources. During course thesis work the student have to learn independently identify the main areas of present-day research on the chosen topic; find selected literature, to analyze the basic scientific literature; to do the practical part, to execute the course thesis by methodological requirements.

In order to improve learning skill there are ahead tasks which aim is to help students to learn educational material in full or partial extent. This material can be used in lectures and on seminars. Thus, independent work of students in the study of Pharmacognosy greatly depends on the teacher and the student, their joint efforts. Independent work of students is multidimensional and multi-vector and needs constant improvement.

Keywords: credit module system, pharmacognosy, independent work.

Стаття надійшла 26. 02. 2015 р.